

FÖRVALTNINGSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 23/2013 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om gränsöverskridande hälso- och sjukvård och till vissa lagar som har samband med den

Till social- och hälsovårdsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 24 september 2013 regeringens proposition med förslag till lag om gränsöverskridande hälso- och sjukvård och till vissa lagar som har samband med den (RP 103/2013 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning och bestämde samtidigt att förvaltningsutskottet ska lämna utlåtande i ärendet till social- och hälsovårdsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- biträdande avdelningschef Carin Lindqvist-Virtanen, social- och hälsovårdsministeriet

- budgetråd Outi Luoma-aho, finansministeriet
- utvecklingschef Marika Lahtivirta, Folkpensionsanstalten
- jurist Jean-Tibor IsoMauno, Finlands Kommunförbund.

Dessutom har skriftligt yttrande lämnats av

- arbets- och näringsministeriet
- Ålands landskapsregering
- Regionförvaltningsverket i Norra Finland
- Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira)
- Institutet för hälsa och välfärd
- Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt
- SOSTE Finlands social och hälsa rf.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslår regeringen att det stiftas en ny lag om gränsöverskridande hälso- och sjukvård. Lagförslaget hänför sig till genomförandet av patientrörlighetsdirektivet. Samtidigt samlas bestämmelserna om förfaranden inom gränsöverskridande hälso- och sjukvård och om ersättning av kostnader för gränsöverskridande hälso- och sjukvårdstjänster i bredaste möjliga omfattning i en och samma lag. I propositionen ingår därtill förslag till lagar om ändring av hälso- och sjukvårdslagen, av sjukförsäkringsla-

gen, av lagen om temporär ändring av 2 kap. 3 § i sjukförsäkringslagen, av lagen om tillämpning av Europeiska unionens lagstiftning om samordning av de sociala trygghetssystemen och av 12 f § i lagen om Folkpensionsanstalten.

Utgångspunkten för propositionen är persons fri rätt att söka vård i en annan stat som hör till Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller Schweiz och i efterhand få ersättning för denna. Genom de föreslagna lagarna uppfylls för sin del reger-

ingsprogrammets mål om ökad valfrihet för patienten. Om en person reser till en annan EU- eller EES-stat eller Schweiz i syfte att använda en hälso- och sjukvårdstjänst där, ska vårdkostnaderna enligt förslaget ersättas i form av sjukvårdsersättningar från sjukförsäkringen, om personen inte har fått ett särskilt tillstånd att söka vård i en EU- eller EES-stat eller Schweiz. Sjukförsäkringsfonden bär kostnaden för ersättningarna. I propositionen föreslås dessutom att de kostnader som uppkommer för en person under en tillfällig vistelse i en annan EU- eller EES-stat eller Schweiz till följd av medicinskt nödvändig vård med vissa förbehåll ska ersättas till beloppet av de faktiska kostnaderna, men högst till det belopp som svarar mot kostnaderna för att ordna motsvarande vård inom den offentliga hälso- och sjukvården i personens hemkommun. Från den ersättning som betalas till personen avdras den klientavgift som personen hade betalat för motsvarande vård inom den offentliga hälso- och sjukvården i Finland. I en sådan situation ersätter staten vårdkostnaderna.

Enligt den föreslagna lagen har patienten rätt till ersättning endast för den vård som tillhandahålls i en EU- eller EES-stat eller Schweiz och som ingår i tjänsteutbudet för den finländska hälso- och sjukvården. I anslutning till social- och hälsovårdsministeriet ska enligt förslaget ett organ inrättas med uppgift att definiera och upprätthålla tjänsteutbudet inom den finländska hälso- och sjukvården. Staten bär kostnaderna för organets verksamhet. Tjänsteutbudet ska enligt förslaget omfatta medicinskt och odontologiskt motiverat förebyggande av sjukdomar, medicinskt och odontologiskt motiverade undersökningar för konstaterande av sjukdom samt medicinskt och odontologiskt motiverad diagnos, vård och rehabilitering. Tjänsteutbudet tillämpas både inom den offentliga hälso- och sjukvården och som grund för utbetalning av sjukvårdsersättningar enligt sjukförsäkringslagen.

I propositionen föreslås att om en person som är försäkrad i en annan EU-stat söker vård inom den offentliga hälso- och sjukvården i Finland, ska kommunerna ordna vård på samma grunder som för en person som bor i Finland utan att dis-

kriminera. Enligt propositionen kan man i undantagsfall och på bestämd tid begränsa mottagningen inom den offentliga hälso- och sjukvården av personer försäkrade i en annan EU-stat.

I propositionen föreslås att staten och inte vistelsekommunen eller den vårdgivande kommunen framöver ska stå för kostnaderna för vård given i Finland med stöd av EU-lagstiftningen när patienten saknar hemkommun och när Finland enligt EU-lagstiftningen, en överenskommelse om social trygghet eller något annat internationellt avtal ska stå för personens sjukvårdskostnader. Dessutom föreslås det att staten står för kostnaderna när sådan brådskande vård som avses i hälso- och sjukvårdslagen har getts en person som inte har hemkommun i Finland och vars vårdkostnader inte har kunnat tas ut av någon annan.

Det föreslås att en nationell kontaktpunkt placeras vid Folkpensionsanstalten. Enligt förslaget ska kontaktpunktens uppgift vara att sköta kommunikationen och informationsutbytet på området gränsöverskridande hälso- och sjukvård och staten ska stå för kontaktpunktens verksamhetskostnader.

Regleringen som grundar sig på EU-förordningarna om samordning av de sociala trygghetssystemen fortsätter att gälla jämsides med patientrörlighetsdirektivet. Enligt förslaget ska de gällande bestämmelserna om genomförandet av förordningarna flyttas till den nya lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård.

Det föreslås att de bestämmelser i sjukförsäkringslagen som gäller ersättning av vård utomlands preciseras. Det föreslås att hälso- och sjukvårdslagen ändras så att en patients resekostnader ersätts enligt avståndet till närmaste vårdplats inom den offentliga hälso- och sjukvården där patienten kan få vård. Därtill föreslås det att bestämmelserna om ersättning av läkemedelskostnader utomlands preciseras så att de bättre överensstämmer med nuvarande tillämpningspraxis.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2014 och avses bli behandlad i samband med den.

De föreslagna lagarna är avsedda att träda i kraft den 1 januari 2014.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Genom de föreslagna lagarna genomförs det så kallade patientrörlighetsdirektivet (2011/24/EU) nationellt. Det reglerar patientens rättigheter vid hälso- och sjukvård i en annan EU-medlemsstat. Direktivet tillämpas också på vård i EES-stater och Schweiz. Den nya lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård innehåller andra gällande bestämmelser om gränsöverskridande hälso- och sjukvård som ingår i andra lagar.

I de situationer som patientrörlighetsdirektivet gäller ska patienterna betala de faktiska kostnaderna för vården och ansöka om ersättning från Folkpensionsanstalten i efterskott. De har rätt till ersättning på samma villkor som om kostnaden hade uppkommit i Finland.

Den som reser till en annan EU-stat för att få hälso- och sjukvård där betraktas som patient inom den privata vården i Finland. Har han eller hon inte fått särskilt tillstånd för vård utomlands ersätts kostnaderna i form av sjukvårdskostnader enligt sjukförsäkringen. Sjukförsäkringsfonden står för kostnaderna.

Om man behöver medicinskt nödvändig sjukvård vid vistelse i en annan EU-stat får man ersättning för de faktiska vårdkostnaderna upp till ett belopp som motsvarar hemkommunens kostnader för att ordna samma vård inom den offentliga hälso- och sjukvården. Från ersättningen avdras den klientavgift som patienten hade varit tvungen att betala för vård i Finland. Det är staten som står för ersättningarna.

Vid akuta sjukdomar anlitar vanligen personer bosatta i Finland den offentliga hälso- och sjukvården. Följaktligen kan det anses motiverat att ersättningen för kostnaderna för akuta sjukdomsfall utomlands anpassas till motsvarande kostnad och klientavgift i hemkommunen. Ersättningen för medicinskt nödvändig vård kommer således att vara densamma här hemma och utomlands.

Bestämmelserna om vård på eget initiativ utomlands tar hänsyn till uppbyggnaden av vårt hälso- och sjukvårdssystem. Modellen är rättvis med avseende på de privata vårdgivarna i Finland. På grund av den låga ersättningsnivån kan modellen delvis vara ett problem med avseende på den fria rörligheten, eftersom en del av befolkningen inte har några reella möjligheter att här hemma söka vård någon annanstans än inom den offentliga vården. Sett i ett helhetsperspektiv anser utskottet dock att den föreslagna modellen är den bästa av de till buds stående alternativen i det rådande läget och med tanke på resurserna inom den offentliga vården.

För kommunerna är det A och O att ersättningsmodellen inte påverkar deras kostnader. Om man ser till skyldigheten att ordna service betyder patientrörlighetsdirektivet att kommunerna måste ordna offentlig hälso- och sjukvård för personer försäkrade i en annan EU-stat som söker vård här. Det måste de göra utan att diskriminera och på samma villkor som för personer bosatta i Finland. Utskottet finner det viktigt att lagen tillåter att vård för utländska patienter begränsas i vissa undantagsfall, om det är nödvändigt för att säkerställa vård för kommuninvånarna. Restriktionen kan sättas in till exempel om fristerna för vårdgarantin har överskridits på en verksamhetsenhet inom hälso- och sjukvården. Det är den ansvariga kommunen eller samkommunen som ska besluta om restriktioner.

I motiven till propositionen säger regeringen att det är en aning svårt att bedöma hur många som kommer att söka vård i Finland och hur ofta det kommer att finnas behov av akut nödvändig vård. Vårdgivaren kan ta ut de faktiska kostnaderna av utländska patienter när vård ges på grundval av patientrörlighetsdirektivet. Men det kan vara svårt att ta ut avgiften. Därför bör det vara tillåtet att ta ut betalning i förväg eller kontant betalning.

Enligt propositionen har patienter rätt att få ersättning bara för den vård i en EU- eller EES-stat eller Schweiz som ingår i tjänsteutbudet i vår finländska hälso- och sjukvård. För att tjänsteutbudet ska kunna tillämpas på lika och likvärdiga grunder i all offentligt ordnad eller finansierad hälso- och sjukvård måste innehållet i och tillämpningen av utbudet anges tillräckligt exakt. Att sammanställa ett tjänsteutbud är dessutom den enda möjligheten att avgränsa medlemsstaternas skyldighet att betala ersättning enligt patientrörlighetsdirektivet. Utskottet välkomnar regeringens förslag om ett organ knutet till social- och hälsovårdsministeriet och med uppgift att lägga fast serviceutbudet.

För kommunikation och informationsutbyte i anknytning till den gränsöverskridande hälso- och sjukvården ska det finnas en kontaktpunkt på Folkpensionsanstalten. Det är viktigt att det finns ett ställe som centralt tillhandahåller information om hur man kan söka vård utomlands från Finland och från utlandet i Finland, understryker utskottet.

Propositionen innehåller också en del andra förslag om gränsöverskridande hälso- och sjukvård. Det är positivt att det i fortsättningen är staten och inte vistelsekommunen som svarar för vårdkostnaderna, när någon inte har hemkommun i Finland och Finland på grundval av EU-lagstiftningen eller internationella överenskommelser ska stå för sjukvårdskostnaderna. Staten ska också betala när brådskande vård enligt hälso- och sjukvårdslagen ges någon som inte har hemkommun i Finland och det inte går att ta ut kostnaderna av personen själv eller någon annan. Det är en nödvändig ändring eftersom kostnaderna i dagsläget slumpmässigt faller på vistelsekommunen eller den kommun eller samkommun som tillhandahåller vården. I vissa fall har kommunerna drabbats av stora kostnader.

Ställningstagande

Förvaltningsutskottet anför

att social- och hälsovårdsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors den 7 november 2013

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Pirkko Mattila /saf
vordf. Maarit Feldt-Ranta /sd
medl. Heikki Autto /saml
Rakel Hiltunen /sd
Reijo Hongisto /saf
Risto Kalliorinne /vänst

Mika Kari /sd
Elsi Katainen /cent
Antti Lindtman /sd
Markus Lohi /cent
Tapani Mäkinen /saml
Osmo Soininvaara /gröna.

Sekreterare var

utskottsråd Minna-Liisa Rinne.